

Міністерство освіти і науки України
Запорізька торгово-промислова палата (м. Запоріжжя, Україна)
Національний університет «Запорізька політехніка» (м. Запоріжжя, Україна)
Інститут демографії та проблем якості життя НАН України (м. Київ, Україна)
НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України (м. Харків, Україна)
ГС «Запорізький кластер «Інжиніринг-Автоматизація-Машинобудування» (м. Запоріжжя, Україна)
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (м. Полтава, Україна)
Центральноукраїнський державний університет імені В. Винниченка (м. Кропивницький, Україна)
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (м. Харків, Україна)
Центральноукраїнський національний технічний університет (м. Кропивницький, Україна)
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» (м. Дніпро, Україна)
Київський національний університет будівництва і архітектури (м. Київ, Україна)
Донецький національний університет імені Василя Стуса (м. Вінниця, Україна)
Асоціація сприяння глобалізації освіти та науки SPACETIME (м. Київ, Україна)
Національний університет «Києво-Могилянська академія» (м. Київ, Україна)
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)
Черкаський державний технологічний університет (м. Черкаси, Україна)
Державний університет економіки і технологій (м. Кривий Ріг, Україна)
Східно-Баварський університет Амберг-Вайден (м. Вайден, Німеччина)
Західноукраїнський національний університет (м. Тернопіль, Україна)
Хмельницький національний університет (м. Хмельницький, Україна)
ГО «Соціально-економічні ініціативи і проекти» (м. Харків, Україна)
Полтавський університет економіки і торгівлі (м. Полтава, Україна)
Університет митної справи та фінансів (м. Дніпро, Україна)
Академія Куявсько-Поморська (м. Бидгощ, Польща)
Познанська політехніка (м. Познань, Польща)
Економічний університет (м. Варна, Болгарія)
Сілезька академія (м. Катовіце, Польща)

II Міжнародна науково-практична конференція
**«СУЧАСНІ ТРЕНДИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ ТА
ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ СТАЛОГО
РОЗВИТКУ»**

10 листопада 2023 року

**Запоріжжя – 2023
Zaporizhzhia – 2023**

УДК 338.28:(001.92)

С91

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Запорізька політехніка»
(протокол № 5 від 19 грудня 2023 року)*

Редакційна колегія:

Грешта Віктор Леонідович – кандидат технічних наук, професор, ректор Національного університету «Запорізька політехніка»;

Васильєва Олена Олексіївна – доктор економічних наук, доцент, декан факультету Міжнародного туризму та економіки НУ «Запорізька політехніка»;

Гудзь Марина Вікторівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки та митної справи НУ «Запорізька політехніка»;

Карпенко Андрій Володимирович – доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки та митної справи НУ «Запорізька політехніка»;

Соколов Андрій Васильович – кандидат наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри економіки та митної справи НУ «Запорізька політехніка».

С91

Сучасні тренди соціально-економічних перетворень та інтелектуалізації суспільства в умовах сталого розвитку: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, Запоріжжя, 10 листопада 2023 р. [Електронний ресурс]. Електрон. дані. – Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2023. – 410 с. – 1 електрон. опт. диск (DVD-ROM); 12 см. – Назва з тит. екрана.

ISBN 978-617-529-437-6

Збірка матеріалів містить наукові доповіді учасників Міжнародної науково-практичної конференції про основні сучасні тенденції та актуальні проблеми економіки в умовах глобалізації, стратегічні пріоритети трансформації економіки в умовах цифровізації.

Призначено для науковців, державних службовців, викладачів, практиків, аспірантів, студентів.

УДК 338.28:(001.92)

ISBN 978-617-529-437-6

© НУ «Запорізька політехніка», 2023

Фінтех як інструмент інноваційного процесу в економіці	138
Гринюк Н.А.	
Напрями туристичної діяльності системи споживчої кооперації України	141
Гудзь М.В., Марчук В.А.	
Наслідки економічної глобалізації у Словаччині	143
Гудима О.В.	
Ресурсно-інноваційне заміщення як ключовий механізм стратегічного управління потенціалом	146
Гулик Т.В., Васильєв І.О.	
Удосканалення побудови сучасної стратегії навчання та розвитку персоналу	149
Гулик Т.В., Жуков В.О.	
Деякі методи оцінки економічної ефективності інвестиційного проекту з врахуванням ризику	152
Гуцуляк А.І., Желюк Т.Л.	
Зміцнення соціальної стійкості та зниження нерівності доходів населення України шляхом впровадження системи прогресивного оподаткування	155
Даниленко О.А., Купчишина А.В.	
Менеджмент продуктивності персоналу в умовах трансформації суспільних відносин	157
Даниленко О.А., Янцевич Т.Ю.	
Використання сучасних цифрових технологій для потреб професійного добору персоналу	159
Діденко А.С., Кужелєв М.О.	
Перспективи впровадження цифрової валюти НБУ	162
Дмитренко Д.В., Соріна О.О.	
Формування цілей розвитку територіальної громади	165
Доновський Д.В., Соріна О.О.	
Підходи до формування іміджу підприємства	168
Дрючін В.В., Лісніченко М.О.	
Роль цифрових платформ у трансформації соціально-трудових відносин зайнятості	170
Дубина М.В., Сердюк Д.А.	
Стале фінансування: сутність та особливості здійснення	173
Дякович Л.І.	
Демографічні детермінанти старіння населення України в умовах війни та повоєнного відродження	176
Дятлова В.В., Єрохіна Д.О.	
Розвиток пріоритетних секторів промисловості України в повоєнний період: орієнтація на інновації	178
Житар М.О.	
Напрями забезпечення фінансової стійкості держави в умовах військового стану	180
Забелін І.М., Гнездовський О.В.	
Роль механізмів мотивації в стратегіях корпоративного управління	183
Засоріна Г.В., Карпенко А.В.	
Вплив цифрової трансформації на зміни в структурі ринку праці в умовах повномасштабного вторгнення росії на територію України	186
Захарова О.В., Козирєв Д.М.	
Можливості відновлення українських міст на основі концепції розумного міста	189
Заярнюк О.В., Холодовська О.Г., Коверга Я.В.	
Штучний інтелект у сучасному ризик-менеджменті: методи та алгоритми	192
Зелена М.І., Чернушкіна О.О., Кушнір Д.В.	
Стратегічне управління персоналом в умовах ефективної корпоративної культури	194
Зелінська Д.О.	
Проблеми діджиталізації процесів у державних сервісах	197

Житар М.О.
доктор економічних наук, професор
Київський університет імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна

НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Широкомасштабне вторгнення росії в Україну спричинило катастрофічні руйнування не тільки об'єктів житлової, промислової, транспортної інфраструктури, а й посилює загрози фінансовій стабільності України. В цьому сенсі особливої уваги потребують питання забезпечення фінансової стійкості держави в умовах військового стану. Сучасні умови воєнного стану є надзвичайно складним етапом розвитку будь-якої економіки, що зумовлюють нові реалії функціонування як країни в цілому, так і окремих суб'єктів господарювання зокрема. Комплекс загроз зовнішнього і внутрішнього характеру актуалізує проблему трансформації системи управління, яка б сприяла забезпеченню розроблення та імплементації інструментів швидкого реагування на турбулентні зміни зовнішнього середовища.

Військовий стан - це складна ситуація для будь-якої держави, яка вимагає значних ресурсів та управління фінансами. Під час війни фінансова стійкість держави може бути під серйозним тиском через збільшення витрат на оборону, зменшення доходів та нестабільність економічної системи. Актуальним питанням сьогодення є розгляд важливих напрямів забезпечення фінансової стійкості держави в період військового стану та визначення чітких рекомендацій щодо стійкості фінансів у таких умовах.

1. Зменшення бюджетних доходів. У період військового стану бюджетні доходи держави можуть значно зменшитися. Це може бути викликано зниженням виробництва, зменшенням імпорту-експорту, втратою податкової бази через руйнування та іншими факторами.

Для забезпечення фінансової стійкості держави у таких умовах необхідно:

Розробити план дій щодо реструктуризації бюджету, враховуючи нові реалії та обставини;

Вдосконалити податкову систему та зменшити податковий бар'єр для підприємств і громадян, щоб стимулювати економіку;

Розглянути можливість залучення зовнішньої фінансової допомоги від міжнародних організацій та партнерів. Так, наприклад, за даними Міністерства фінансів України [1], з початку повномасштабного російського вторгнення партнери надали Україні \$60,17 млрд безповоротної допомоги та позик. Зокрема цього року від міжнародної спільноти надійшли \$28,07 млрд. Найбільше надав Європейський Союз – \$11,4 млрд. Від США ми отримали \$8,5 млрд, від МВФ – \$3,59 млрд. Далі в переліку Канада (\$1,76 млрд) і Японія (\$1,5 млрд). \$579 млн – “внесок” Світового банку, \$499 млн надала Великобританія. Також фінансово підтримували нашу країну цього року Іспанія, Німеччина, Фінляндія, Ірландія, Швейцарія, Бельгія, Ісландія та Естонія.

2. Збільшення витрат на оборону. У військовий період держава зазвичай змушена інтенсивно збільшувати витрати на оборону. Це може включати в себе закупку зброї, утримання армії та інші витрати, пов'язані з військовою діяльністю. Для забезпечення фінансової стійкості держави необхідно:

Ретельно визначити пріоритети та стратегічні завдання для витрат на оборону;

Впровадити систему контролю та моніторингу витрат, щоб уникнути корупції та ефективно використовувати кошти;

Розглянути можливість співпраці з іншими державами або міжнародними організаціями для забезпечення безпеки.

Варто відмітити, що вже 15 вересня 2023 року уряд схвалив проект державного бюджету на 2024 рік, а 19 жовтня Верховна рада проголосувала у першому читанні, з власними доходами загального фонду бюджету у 1,560 трлн грн та видатками загального фонду у 3,108 трлн грн. Більше половини всіх ресурсів бюджету - 1 трлн 685 млрд грн піде на оборону. Ця сума на 113 млрд грн більша, ніж цього року [2].

3. Необхідність монетарної та фінансової стабільності. У військовий час важливо забезпечити монетарну та фінансову стабільність, оскільки нестабільність може призвести до гіперінфляції та інших економічних проблем. Для цього можуть бути вжиті наступні заходи:

Впровадити строгий контроль над грошовим обігом та валютною політикою;

Ретельно вивчати та аналізувати фінансові ринки та їх реакцію на військові події.

Так, наприклад, дуже правильні та вчасні кроки у цьому напрямку в Україні дозволили [3-4]:

Знизити рівень інфляції в Україні в річному вимірі (8,6 % у серпні 2023 р.) опустившись нижче від «довоєнного» значення.

Попри незначне зниження протягом серпня 2023 р., поточний рівень міжнародних резервів країни забезпечує фінансування 5,4 місяця майбутнього імпорту, що відчутно перевищує загальносвітові стандарти (не менше 3 місяців). Скорочення обсягу міжнародних резервів зумовлено графіком надходження зовнішньої допомоги та погашення державного боргу. Водночас з огляду на значні бюджетні потреби дальша підтримка з боку міжнародних партнерів залишається критично важливою.

Зниження рівня облікової ставки до 20 % має стати одним із чинників активізації кредитної діяльності банків унаслідок зниження вартості залучених ними коштів та доходності різних видів державних цінних паперів. Натомість головною перешкодою для активізації кредитування є комплекс воєнних ризиків. Регулятор прогнозує зниження облікової ставки до 18 % до кінця поточного року.

Збереження позитивних тенденцій у монетарній сфері формує потрібні передумови для відновлення практики гнучкого обмінного курсу гривні та повернення до режиму інфляційного таргетування в міру зниження негативного

впливу на економіку воєнних ризиків.

Затвердження нової Стратегії розвитку фінансового сектору України передбачає набуття режиму внутрішнього ринку з ЄС у сфері фінансових послуг як передумови вступу України до ЄС.

Пом'якшення обмежень операцій на валютному ринку в частині продажу безготівкової валюти фізичним особам сприятимуть переорієнтації частини попиту населення з готівкової іноземної валюти на безготівкову, що дасть змогу зменшити різницю між готівковим та офіційним курсом [5].

Доведено, що в умовах війни державні фінанси переорієнтовуються на оборону та забезпечення життєдіяльності населення країни, тому очевидно, що першочерговим завданням Уряду має стати забезпечення фінансово-економічної стабільності, а вже потім – відновлення і структурна перебудова економіки. Важлива роль в цих процесах належить і банківській системі. Як свідчить світова практика, у воюючих країнах банки дуже швидко припиняють свою діяльність, чого не можна сказати про українську банківську систему. Попри те, що війна суттєво вплинула на роботу фінансової системи в Україні вдалося все ж зберегти фінансову її стабільність, завдяки вчасно проведеній реформі фінансового сектору. Своєчасні антикризові заходи регулятора дозволили не порушити її стійкість. Показовим є збільшення ліквідності банківського сектору. За інформацією НБУ, з початку війни у всіх валютах фіксується зростання на 41 млрд грн. Зазначене свідчить про те, що в умовах війни банківська система України володіє достатнім ресурсом міцності для підтримки економіки [6].

Таким чином, фінансова стійкість держави під час військового стану є критично важливою для забезпечення безпеки та стабільності. Зменшення бюджетних доходів, збільшення витрат на оборону та забезпечення монетарної стабільності - це ключові аспекти, які варто враховувати при розробці стратегії фінансової стійкості під час війни.

Література:

1. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. Доступ до ресурсу: <https://mof.gov.ua/uk>
2. Офіційний сайт Верховної ради України. Доступ до ресурсу: <https://www.rada.gov.ua/>
3. Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень. Доступ до ресурсу: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ohlyad-instrumentiv-finansovoyi-stiykosti-v-umovakh-voyennoho-stanu-v>
4. Фінансова архітектура економіки України в умовах глобальних трансформацій : монографія / М. О. Житар. – Чернігів : ЧНТУ, 2020. – 352 с.
5. Aliksieiev Ihor, Zhelizniak Roman, Glibova Nataliia, Pavlenko Liudmyla, Kovalenko Volodymyr, Zhytar Maksym. Development of The Model For Forecasting Indicators of Banking Microcrediting of Small Business Entities. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. № 2 (49). 163-180.
6. Г. Возяк., О. Дмитрик. Фінансова стабільність та напрями її зміцнення: кейс для України в умовах війни. *Актуальні питання теорії і практики фінансів. Світ фінансів*. 2 (71). С. 70-80.